

**ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА
НА ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНЯВАНЕ В ПРЕДУЧИЛИЩНОТО
И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ
ЗА 2024 година**

Февруари 2025 г.

Съдържание

Въведение.....	2
I. Национални външни оценявания.....	2
II. Пробно изследване по природни науки в IX клас.....	2
III. Вътрешно оценяване	3
IV. Организация и провеждане на различни видове изпити на национално ниво.....	3
V. Провеждане на изпити за установяване степента на владене на български език при придобиване на българско гражданство по натурализация и владенето на български език и професионалната терминология на български език от чужденците за упражняване на медицинска професия в Република България.....	3
VI. Международни образователни изследвания	4
VII. Проекти.....	6
VIII. Управление на публична държавна собственост и административни услуги.....	6

Въведение

На основание заповед на Министъра на образованието и науката с № РД-14-82 от 29 октомври 2024 г., публикувана в Държавен вестник бр. 93 от 2 ноември 2024 г., чрез сливане на Център за оценяване в предучилищното и училищното образование, Център за информационно осигуряване на образованието и Център за учебно-тренировъчни фирми, считано от 19.11.2024 г. беше създаден Институт по образованието.

Центърът за оценяване в предучилищното и училищното образование (ЦОПУО) функционира съгласно чл. 50, ал. 1, т. 2, 3 и 4 от Закона за предучилищно и училищно образование. Годишният доклад представя реализираните дейности и постигнатите резултати за период януари – ноември 2024 г. Обхватът на информацията в доклада е определен от разпоредбите на Наредба № 11 от 1.09.2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците и от Правилника за устройството и дейността на ЦОПУО.

I. Национални външни оценявания

След възлагане от МОН ЦОПУО разработва инструментариум за националните външни оценявания. Центърът се стреми да спазва приетите световни стандарти за изработване на тестови задачи и за композиране на когнитивни тестове. Това включва: създаване на експертни комисии по всички учебни предмети, разработване на тестови спецификации, разработване на тестови задачи, експертна оценка на тестовите задачи, апробация на тестови задачи, психометричен анализ на резултатите, създаване на варианти на тестове за изпити. За учебната 2022/2023 такива инструментариуми бяха разработени за IV, за VII клас и за X клас.

II. Пробно изследване по природни науки в IX клас

През месец октомври беше проведено пробно изследване по природни науки с всички деветокласници изцяло онлайн. Целите бяха: да се измери равнището на уменията по природни науки на учениците; готовността на системата за провеждане на изпити онлайн; въпросите, включени в теста са по модела на въпросите от международното изследване PISA, свързани с определена изходна ситуация и съдържат два или повече подвъпроса, които изискват избираем и/ или свободен отговор, без да се налага изписване на специфични формули или уравнения.

В ЦОПУО бяха направен експертни комисии, които разработиха тестовете. След провеждане на изследването се направиха анализи по трите предмета с резултатите от него.

III. Вътрешно оценяване

ЦОПУО подпомага РУО и учителите в провеждането на входните нива на учениците, като им предлага готови тестове, които могат да използват за проверка на входното равнище на учениците. Бяха изработени тестове за установяване на входното равнище по:

- математика за VII и за X клас;
- физика и астрономия, биология и здравно образование и химия и опазване на околната среда – за VII и за IX клас.

IV. Организация и провеждане на различни видове изпити на национално ниво, съгласувано с МОН и Регионалните управления на образованието (РУО).

Във връзка с организацията на националните външни оценявания и държавните зрелостни изпити ЦОПУО изпълнява ангажиментите си според Наредба № 11 от 2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците. За учебна 2023/2024 година бяха съставени 4 комисии за засекретяване и разсекретяване на изпитните работи. И за ДЗИ, и за НВО ЦОПУО предоставя систематизирана информация за разпределението на учениците по места, зали и сгради, което подпомага коректното отпечатване и разпределение на изпитните комплекти за всеки ученик. Центърът е възложител и на разработването и поддържането на Единна информационна система за изпити и прием, която подпомага процеса на провеждане на НВО, реализиране на държавния план-прием и ДЗИ.

V. Изпити за установяване степента на владее на български език при придобиване на българско гражданство по натурализация и владее на български език и професионалната терминология на български език от чужденците за упражняване на медицинска професия в Република България.

Изпитът за придобиване на българско гражданство се провежда 12 пъти на година (всеки месец), като през 2024 година броят на кандидатите е 947 души, като от тях удостоверения за владее са получили 758 кандидати (с изпит 538 и с документ за езикова подготовка от оторизирани институции 220). Изпитът за упражняване на медицинска професия се проведе пет пъти през 2024 г. Документи подадоха 158 кандидати, 21 души не се явиха, успешно издържали изпита са 51 души, разпределени така – 33 лекари, 2 дентални лекари, 6 фармацевти, 1 фелдшер, 5 медицински сестри, 2 акушерки и 1 рехабилитатор и 1 зъботехник.

VI. Международни образователни изследвания

Центърът за оценяване в предучилищното и училищното образование е координатор на редица международни изследвания в областта на образованието.

1. Програма за оценяване на 15-годишните ученици (Programme for International Students Assessment, PISA).

Програмата за международно оценяване на учениците (PISA) е проект на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР). Програмата оценява 15-годишните ученици, като основната ѝ цел е да определи доколко учениците в края на задължителното училищно образование са придобили познания и умения, които биха им позволили успешно да се конкурират на трудовия пазар и биха били основа за пълноценна лична и професионална реализация. PISA оценява постиженията на учениците в три познавателни области: функционална грамотност по четене, математика и природни науки. Ключов елемент в PISA е разбирането, че компетентностите, които младите хора формират в училището, се отразяват върху способността им да продължат обучението си и да се интегрират успешно в обществото. През 2024 година се проведе пилотното изследване за 2025.

2. Международното изследване на уменията по математика и природни науки (Trends in International Mathematics and Science Study, TIMSS)

TIMSS е едно от най-мащабните, авторитетни и задълбочени изследвания на постиженията на учениците по математика и природни науки в IV и в VIII клас. То се организира през периоди от 4 години. Изследването има широка международна представителност. България участва в изследването с ученици от IV клас.

Целта на TIMSS е да изследва националните програми, училищната и социална среда на учениците и техните постижения по математика и природни науки в участващите образователни системи. Тестовите за постижения са конструирани така, че да дават информация за степента на постигане на поставените цели в националните учебни програми, т.е. измерва се степента на усвояване на учебното съдържание, включено в националните учебни програми по математика и природни науки. Изследването обхваща както учениците, така и техните учители по математика и природни науки и директорите на училища. Чрез въпросници се проучват факторите, които влияят върху обучението по математика и природни науки.

Изследването преминава през период на трансформация и от следващия цикъл, който ще се проведе 2027 година, всички ученици, включително и българските, ще решават тестовите на компютър.

3. Международно изследване на напредъка в четивната грамотност на учениците

(Progress in International Reading Literacy Study) PIRLS

PIRLS е оценяване на четивната грамотност на учениците в IV клас, както и на факторите, свързани с нея, в съответствие с обща международна рамка. То се провежда през периоди от пет години. Първото изследване е осъществено през 2001 г.

Български ученици участват и в петте проведени досега изследвания. Географският обхват на проекта позволява националните резултати и политики да се анализират в много по-широк международен контекст. От друга страна, големият брой държави, които участват в изследването, поощрява разкриването и популяризирането на добрите практики в образованието. Не на последно място, ритмичното провеждане на оценяването дава възможност да се проучат задълбочено промените, настъпили в подготовката на учениците през по-кратки или по-дълги периоди от време.

Целевата група на оценяването обхваща всички ученици в IV клас, които посещават училище на територията на съответната държава участник.

Инструментариумът на изследването включва тестови книжки за учениците и въпросници за учениците, техните учители и родители.

В края на 2024 г. бяха оповестени международните резултати. Средният резултат по **математика** на българските четвъртокласници е **530 точки**, който е доста над средния за страните 503 точки. Най-добре се представят учениците от азиатските страни, които имат среден резултат над 580 точки. (Сингапур (615 т.), Китайски Тайпе (607 т.), Република Корея (594 т.), Хонконг (САР) (594 т.), Япония (591 т.) и Макао (САР) (582 т.)). Резултатът на България показва че, въпреки различното числово изражение (в брой точки), няма статистически значима разлика в постиженията по математика на българските четвъртокласници и тези от Нидерландия (537 т.), Латвия (534 т.), Норвегия (531 т.), Чехия (530 т.), Швеция (530 т.), Финландия (529 т.), Австралия (525 т.), Германия (524 т.), Дания (524 т.) и Сърбия (523 т.).

Средният резултат по **природни науки** на българските четвъртокласници отново е **530 точки**, който също е значително над средния за страните 494 точки. Най-добре се представят учениците от Сингапур (607 т.), Република Корея (583 т.), Китайски Тайпе (573 т.) и Турция (570 т.). Резултатът на България показва, че няма статистически значима разлика в постиженията по природни науки на българските четвъртокласници и тези от Литва (537 т.), Макао (САР) (536 т.), Швеция (533 т.), САЩ (532 т.), Ирландия (532 т.), Норвегия (530 т.), Румъния, Чехия, Словения и Латвия (526 т.), Унгария (524 т.), Дания (522 т.), Канада (521 т.) и Словакия (521 т.).

Представянето, изготвено от ЦОПУО, може да бъде видяно на www.copuo.bg.

4. Международното изследване на преподаването и ученето (Teaching and Learning International Survey, TALIS).

TALIS е изследване на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и има за цел да помогне на страните да направят преглед и да дефинират политики за развитие на високо качество на учителската професия. То изследва учители и училищни директори в страни от цял свят за условията, които допринасят към учебната среда в училищата. Информацията се събира чрез въпросници, които се попълват лично от всеки участник.

През 2024 година се проведе същинското изследване, като в извадката са включени 4000 учители от 210 училища.

VII. Проекти

През 2024 г. ЦОПУО се включи в REVERS-ED „Тенденции в образователните неравенства във времето и успешни инициативи, които да допринасят за обръщането им“ /REVERS-ED „Trends on educational inequalities over time and successful interventions that contribute to reverse them“, проект финансиран по програма „Хоризонт Европа“ – Рамкова програма за научни изследвания и иновации (2021-2027 г.). Водещ партньор по проекта е Университета на Барселона, останалите партньори са единадесет от 12 държави.

„REVERS-ED“ изследва тенденциите в образователните неравенства във времето и успешни интервенции, които допринасят за тяхното намаляване. Проектът се фокусира върху анализ на данни и идентифициране на ефективни образователни интервенции, които могат да подобрят резултатите от обучението и да компенсират неравенствата. Основните дейности са организирани в различни работни пакети (WP), като всеки пакет има специфични цели, задачи и методологии.

VIII. Управление на публична държавна собственост и административни услуги

ЦОПУО стопанисва и управлява административна сграда на бул. „Цариградско шосе“ 125, блок 5, в която се помещават структури и дирекции на МОН, и три агенции към Министерски съвет – Изпълнителна агенция „Програма за образование“, Национална агенция за оценяване и акредитация и Национална агенция за професионално обучение и образование. ЦОПУО отговаря за провеждането на процедури за ремонт, поддържане на тревните площи около блока, целогодишна поддръжка на осветителна, електро и ВиК инсталации на сградата, поддръжка на отоплителната инсталация на сградата през отоплителния сезон, поддържане на системата за достъп до сградата.

Всички анализи за участието на България в PISA, PIRLS, TIMSS, TALIS и ICCS могат да бъдат намерени на www.copuo.bg.